

LÁTOMÁS VAGY UTÓPIA?

A Mikes Kör tanulmányi napjai Hollandiában

Írta: KUTASI KOVÁCS LAJOS

Ebben az évben sok szó esett az 1950-ben elhunyt George Orwellről, az angol íróról. Éppen harmincöt éve, 1948-ban írta meg egyik legnagyobb hatású regényét, melynek — két számot felcserélve — „1984” címet adta és éppen jövőre érjük el ezt az évet.

Utópisztikus vagy fantasztikus regény-e Orwell műve, netán ijesztő látomás és jövődőlés? Swift-i kirándulás az irónia és a groteszk világába, írói kaland vagy megsejtése egyfajta félelmetes jövőnek? Valóban, elkerülhetetlenül olyan totális hatalmak kialakulása várható, melyeknek szövevényében az egyén úgy vergődik, mint a légy a pók hálójában?

Orwell hatásos és sikeres regénycíme lett a motója a hollandiai Mikes Kelemen Kör ideai tanulmányi napjainak, melyeket a festői Eefde-ben rendeztek meg.

Noha a tanulmányi napok nyitó előadása — melyet a Párizsban élő Márton László tartott — részletesen ismertette és elemezte Orwell életművét, összehasonlítva őt Koestler Arthurral, s a továbbiak során is voltak utalások a híres regényre ilyen-olyan formában, az előadók mégis inkább azt vizsgálták, hogy a huszadik század utolsó negyedében milyen irányba mutat a tudomány, a művészet, az irodalom? Milyen rajzolódik ki az emberiség útja és lehetősége az ellentétes erők szorításában?

Valóban, aktuális kérdések merültek fel és a tanulmányi napok résztvevői, a Nyugat-Európa országaiból összejött több mint száz magyar érdeklődéssel hallgathatta az érdekes, inkább kérdésfelvető, mintsem választ adó előadásokat.

Már az első előadó, a már említett Márton László is izgalmas problémát pengetett meg, amikor Orwell és Koestler életútját és munkásságát összehasonlította. Véleménye szerint Orwell „látnok” volt, Koestler pedig „diszidens”. Koestler nem volt igazi regényíró és merőben más írói és emberi magatartást képviselt, mint Orwell. Életművében sokkal jelentősebbek tudományos munkái — ő maga is ezeket tartotta fontosabbaknak — mint regényei, a világ-sikert arató és hírnevét megalapozó „Sötétség délen”-t is beleértve.

Kövi Attila a „profécia” és az „utópia” különbözőségét elemezte bölcséleti előadásában. Rendkívül érdekes volt dr. Bohus Béla biológus természet-tudós és kutató előadása az ember és a tudomány viszonyáról. Korunkban bámulatos fejlődésnek lehetünk tanúi, az élet és lét számos titkát fejtette meg a tudomány, mely nemcsak nagy lehetőségeket, hanem roppant veszélyeket, tragikus bukásokat is rejteget számunkra.

Kibédi Varga Áron amszterdami egyetemi tanár és Sipos Gyula párizsi kritikus a modern irodalommal felmerülő kérdéseket elemezte. A Londonban élő művészettörténész, Czigány Magda figyelemre méltó előadást tartott „A gép a művészetben” címmel. Előadása nyomán végig követhettük, hogyan vonul be a gép a képzőművészetbe mint téma, majd miként ala-

kul át műalkotássá? A Nyugat-Németországból meghívott Halász Gábor zenekritikus a modern zenéről beszélt és előadását zenei betétekkel illusztrálta. Kevés meggyőző sikerrel. A zenei illusztrációk ugyanis arról tanúskodtak, hogy korunk „modern zenéjét” átszövik olyan spekulációk, melyek azt is kétségessé teszik, hogy a „zene” vagy a „zeneművészet” meghatározása egyáltalán megilleti-e őket?

Nem tudott személyesen részt venni a tanulmányi napokon Cs. Szabó László, akinek „magyar irodalmi figyelőjét” Sárközi Mátyás olvasta fel. A Mikes Kelemen Kör minden esztendőben megjutalmaz két magyar író, akinek munkássága kiemelkedő. Az idén Cs. Szabó a Budapesten élő Kodolányi Gyula költő-műfordítót és Kabdebó Lóránt író-találta méltónak erre.

Nagy várakozás előzte meg s épp azért nagy csalódást keltett az utóbbi időben kivált Nyugaton körülharangozott Konrád György szereplése. A jelenleg ösztöndíjjal Nyugat-Berlinben tartózkodó pesti író

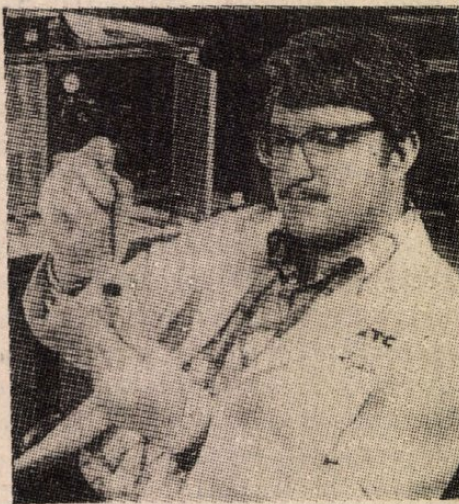

Kutasi Kovács Lajos

Négyszem- közt...

„DIOXIN”: VAKLÁRMA?

Országszerte riadalmat kelt annak híre, hogy számos körzetből el kell költöznie a lakosságnak, mert „Dioxin”-mérgezésnek vannak kitéve. Az amerikai Orvosok Szövetségének tagsága megoszlik a kérdésben, és nemrégiben Reagan elnök is kijelentette tudományos kimutatására hivatkozva, hogy „a veszély nagyon csekély”, egyes szakértők szerint vaklárma... Nyilatkozik a szóbanforgó vegyipari anyag egyik szakértője, Dr. Joseph Bell vegyész-mérnök.

Dr. Joseph Bell

„Tulajdonképpen miféle anyag ez?”

„Maga a név. „Dioxin” 75 különböző anyagra vonatkozik, 8 különféle un. kémiai „család”-ból. Klorin, hidrogén és szén bizonyos összetételekből alakul. Legveszedelmesebb formája „TCDD”, ami egy

előadás helyett készülő regényéből olvasott fel kiragadott, összefüggéstelen részeket. Monoton előadásmódja még inkább aláhúzta a mondanivaló unalmát. Nem volt sokkal sikeresebb a másik hazai előadó, Eörsi István felolvasása sem.

Mindezekért viszont kárpótolást nyújtott az újvidéki magyar színház művésznőjének, a szép és tehetséges Daróczy Zsuzsának előadóstje. Daróczy Zsuzsa nem kisebb feladatra vállalkozott, mint Weöres Sándor „Psyché”-jének tolmácsolására. Ezt az izgalmas és mesteri művet oly pompásan, sokszínűen, hanggal, játékkal, pantominnal jelenítette meg, hogy valóban páratlan élményt nyújtott. Ugyancsak színes, élvezetes műsorral szerepelt a holland Viviace táncegyüttes.

A szokásos irodalmi-est keretében nyugati magyar írók és költők olvastak fel műveikből; kiemelkedő volt Pernecky Géza, Sárközi Mátyás és az Ausztráliában élő Domahidy András felolvasása.

A tanulmányi napok példás megrendezéséért minden elismerést megérdemel a Kör elnöke, Bally György és titkára, Marosvölgyi Lajos. A Mikes Kelemen Kör rendezvénye minden esztendőben fontos eseménye nemcsak a nyugati, az egyetemes magyar kultúrának is.

hosszú név rövidítése és rovar és növényirtók egyes fajtáinál jelentkezik. A sokat emlegetett „Agent Orange” amely annyit pusztított Vietnamban, ide tartozik.”

„Mennyire veszélyes?”

„Rendkívül veszedelmes, mindegyik. Az alapvetően „Dioxin” névvel emlegetett anyag 170.000-szer gyilkosabb természetű, mint a ciánkáli. Elég belőle 1000-millió részlethez 1 rész, hogy máris halálos legyen az egész mennyiség.”

„A gyárosok tagadják, hogy veszedelmes anyag van az érintett salakban...”

„Igen, annyiban, hogy haláleset még nem történt, ellenben már gyakran jelentkezik a „chloracne” nevű bőrbetegség, és az idegek terén is vannak bajok több körzetben, ahol „Dioxin” van.”

„Miért nincsenek pontos kimutatások?”

„Azért, mert minden jel szerint hosszabb idő kell a hatás megállapításához. Tudjuk, hogy például az atomkísérleteknél, a robbantásoknál, eltelt 20-25 év is mielőtt határozottan meg lehetett volna állapítani a bekövetkezett súlyos betegségek eredetét.”

„Az un. „Agent Orange” vietnami hatásának késői mutatkozása tisztázva van már?”

„Nem minden esetben. Sok pereskedés folyik e körül. Sokan állítják, hogy bőrbetegség, hajvesztés, születési hiba, impotencia, rák, vagy egyéb következmény állt elő évek folyamán.”

„Miért van csak most szó erről a mérgezett vegyi anyagról?”

„Azért, mert a „Dioxin” csak utóbbi években gyártott szerekkel jelentkezett. Egy másik ok az, hogy kisebb mértékben maga a Természet is produkál egyes fajtákat.”

„Hol van a legtöbb veszélyeztetett terület, ahonnan most sokan elköltöznek, vagy ahol már egyenesen hatósági lépések történnek eltávolításukra?”

„Michigan állam legtöbb folyójánál, a Nagy Tavak körzeteiben, Niagara Falls közelében, egyes New Jersey-állambeli területeken és Missouri államban.”